

LEGAL REGULATION OF STATE AND MUNICIPALITIES PROPERTY RELATIONS IN LITHUANIA

DALIA VASARIENĖ / DOVILĖ MINGĖLAITĖ

Faculty of Law, Mykolas Romeris university / Faculty of Economics and finance
management, Mykolas Romeris university

Abstract (Santrauka.)

Straipsnyje analizuojami valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo ypatumai Lietuvos Respublikoje. Taip pat skaitytojui yra pateikiami viešosios nuosavybės teisės įgyvendinimo principai, tokie kaip visuomenės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės. Viešoji nuosavybė yra skiriama į valstybės nuosavybę ir savivaldybių nuosavybę. Valstybės nuosavybės teisė mūsų šalyje priklauso Lietuvos Respublikai, tuo tarpu valstybės turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė. Valstybės nuosavybės teisę įgyvendina, t.y. patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja valstybės turto Lietuvos bankas, valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos, valstybės įmonės, išskirtiniais atvejais savivaldybės ir kiti juridiniai asmenys, pastarieji – pagal turto patikėjimo sutartį. Savivaldybės, kaip ir valstybė, turi ypatingą teisinį statusą ir jų nuosavybės teisės įgyvendinimas vykdomas analogiškai, kaip ir valstybės. Savivaldybių nuosavybės teisės subjektais yra pačios savivaldybės, kurių turtą nuosavybės teise valdo naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos – nuosavybės teise, kitos savivaldybių institucijos, savivaldybės įmonės, įstaigos ir organizacijos – patikėjimo teise, o konkrečiais atvejais ir kiti juridiniai asmenys – pagal turto patikėjimo sutartį.

Raktiniai žodžiai:

viešoji nuosavybė, valstybės nuosavybė, savivaldybės nuosavybė, patikėjimo teisė.

Abstract.

The peculiarities of legal regulation of state and municipalities property relations in Lithuania are analyzed in the paper. Principles of possession of public property in Lithuania are introduced in the paper too. Public property is divided to state property and property of municipalities. State property in our state belongs to Republic of Lithuania, and functions of

the owner are realized by parliament and Government. The right of state property on the trust right of possession is achieved by Bank of Lithuania, state institutions and organizations, state enterprises and in exceptional cases – municipalities and other legal persons – on the basis of trust property treaty. Municipality, as a special subject of civil law, is analyzed in this paper. Realization of the possession right of municipality's property is realized by the Councils of the municipalities on the basis of ownership right. Other subjects who achieve the possession of municipality's property are institutions, enterprises, organizations of the municipalities – on the basis of trust right, and in concrete cases – other legal persons on the basis of treaty of trust right.

Key words:

public property, state property, property of municipalities, trust property.

Viešoji nuosavybė, kaip ekonominė kategorija, yra pagrindinė visuomenės turto įsisavinimo forma. Visuomenės nuosavybės ekonominiai santykiai apibūdinami, kaip materialinių vertybių priklausomybė konkrečiai tautai.

Plačiąja prasme viešosios nuosavybės teisė yra visuma teisės normų, įtvirtinančių ir saugančių materialinių vertybių priklausomybę konkrečiai tautai ir nustatančių visuomenės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką.

Siaurąją prasme viešosios nuosavybės teisę sudaro valstybei ir savivaldybėms bei atitinkamiems jų subjektams suteikti įgalinimai valdyti, naudoti ir disponuoti turto, tenkinant visuomenės poreikius ir viešuosius interesus. Skirtingai nei privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, viešosios nuosavybės teisės subjektai privalo pagal tikslinę paskirtį naudoti valstybės nuosavybę.

Valstybės ir savivaldybių turtas Lietuvos Respublikoje turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama vadovaujantis šiais principais: 1) *visuomeninės naudos*; šis principas reiškia, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama rūpestingai, siekiant užtikrinti visuomenės interesų tenkinimą; 2) *efektyvumo*; šis principas reiškia, kad sprendimais, susijusiais su valstybės ir savivaldybių turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, turi būti siekiama maksimalios naudos visuomenei; 3) *racionalumo*; šis principas reiškia, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas ir

racionaliai tvarkomas; 4) *viešosios teisės*; šis principas reiškia, kad sandoriai dėl valstybės ir savivaldybių turto turi būti sudaromi tik teisės aktu, reglamentuojančių disponavimą valstybės ir (ar) savivaldybių turtu, nustatytais atvejais ir būdais.

Šiuo metu galiojančiuose Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtinta visų nuosavybės teisės subjektų lygybė įgyvendinant, saugant ir ginant jiems priklausančią nuosavybės teisę. Vis gi valstybė yra ypatingas civilinės teisės subjektas, kuris turi tik jam būdingus valdinius įgalinimus. Įgyvendindama jai paskirtas funkcijas valstybė turi teisę pati nustatyti civilinės apyvartos taisykles, valstybės nuosavybės teisės turinį ir apimtį. Privačių asmenų galimybės savo nuožiūra įgyvendinti savininko teises yra ribojamos konkrečiais, įstatyme nustatytais atvejais, valstybei suteikiant teisę, siekiant viešųjų interesų, įsikišti į privačių fizinių ir juridinių asmenų turtinius santykių sferą. Tokia valstybei suteikta galimybė yra neišvengiama ir yra numatyta bet kurioje teisinėje visuomenėje. Pavyzdžiui Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 1-mo protokolo 1 straipsnyje teigiama, jog yra neribojamos valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba, kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą. Lietuvos Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad: „Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų tautos gerovei“^[1]. Analogiškai yra įtvirtinta ir Airijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Italijos¹ ir kitų valstybių konstitucijose². Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.51 straipsnis įtvirtina, kad: „daiktus, turinčius ypatingą reikšmę Lietuvos Respublikos ūkiui, visuomenės ar valstybės saugumui, arba dėl kitų priežasčių (ginklai, smarkiai veikiantys nuodai ir kt.) galima įsigyti tikta pagal specialius leidimus“. Visi šie ribojimai valstybės institucijų sprendimu yra taikomi visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, kaip civilinių teisinių santykių dalyviams.

Tuo pačiu valstybė garantuoja lygią pažeistų visų savininkų teisių ir teisėtų interesų gynybą. Svarbu užtikrinti, kad valstybės, kaip nuosavybės teisės subjekto, teisės ir teisėti interesai nėra

¹ Airijos Konstitucijos 43 straipsnio 2.1 dalyje teigiama, kad: „Valstybė pripažįsta, kad nuosavybės teisių įgyvendinimas pilietinėje visuomenėje privalo būti reguliuojamas socialinio teisingumo principais“. Danijos Konstitucijos 74 straipsnyje nustatyta, jog: „Laisvą ir lygiateisę veiklos galimybę draudžiama riboti, jei tai nėra pagrįsta visuomenės gerove“. Estijos Konstitucijos 32 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad apribojimai naudotis nuosavybės teise priklausančiu turtu gali būti nustatyti tik įstatymu. O turtas negali būti naudojamas pažeidžiant trečiųjų asmenų ir visuomenės interesus. Italijos Konstitucijoje, 42 ir 44 straipsniuose teigiama, kad įstatymai nustato nuosavybės apribojimu užtikrinat jos socialinę funkciją. Siekiant užtikrinti racionalų dirvožemio naudojimą ir nustatyti teisingus bei racionalius socialinius santykius, įstatymai nustato prievoles bei apribojimus privačiai žemės nuosavybei.

² Užsienio šalių konstitucijų tekstai yra interneto svetainėje <http://www.uni-wuerzburg.de/law/index.html/>

saugomi ir ginami privačių fizinių ir juridinių asmenų teisių ir teisėtų interesų sąskaita, jei pastarieji sąžiningai valdo, naudoja ir disponuoja jiems nuosavybės teise priklausančiu turtu. Tačiau tam tikrais, įstatymuose numatytais, atvejais nuosavybė gali būti paimama visuomenės poreikiams arba tenkinant visuomenės viešąjį interesą, pavyzdžiui paimant visuomenės poreikiams žemės sklypus ant kurių užstatyti privatiems subjektams nuosavybės teise priklausančys statiniai [2].

Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas taip pat numato ir valstybei suteikiamą teisę laikinai pasinaudoti daiktu prieš savininko valią tinkamai atlyginant išlaidas ir savininkui padarytą žalą (LR CK 4.94 str.).

Pagal Europos žmogaus teisių teismo suformuotą praktiką, nuosavybė gali būti paimama, kai tokia galimybė yra *aiškiai ir nedviprasmiškai numatyta nacionaliniuose įstatymuose*, ši nuosavybė yra *skirta visuomenės poreikiams tenkinti ir už paimamą nuosavybę yra tinkamai atlyginama*. Taigi, išskirtini trys pagrindiniai reikalavimai, kurių privaloma laikytis paimant turtą iš privačios nuosavybės.

Teisėtumo reikalavimas reiškiantis, kad nuosavybės paėmimas turi būti nustatytas tik įstatymu sutinkamas tiek nacionalinės, tiek ir tarptautinės teisės šaltiniuose. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1993 m. gruodžio 13 d. nutarime dėl nuosavybės paėmimo konstatavo, jog: „pagal Konstituciją nuosavybės paėmimas visuomenės poreikiams – tai kiekvienu atveju individualus, įstatymu nustatyta tvarka priimamas sprendimas dėl privačios nuosavybės teise priklausančio turto paėmimo“ [3]. Europos žmogaus teisių teismo praktika aiškinant teisėtumo turinį [4].

Trečias ir svarbiausias kriterijus, kuris daro nuosavybės paėmimą iš privačios nuosavybės valstybės nuosavybėn teisėtu yra *atlygintinumą*³. Atlyginimas gali vykti dviem būdais: sumokant paimamo daikto (turto) rinkos vertę atitinkančią pinigų sumą privačiam subjektui - savininkui arba iš valstybės nuosavybės privačion nuosavybėn gali būti perduodamas kitas daiktas (turtas). Visais atvejais būtina priėti bendrą sutarimą tarp privataus savininko, iš kurio nuosavybės turtas yra paimamas, ir valstybės, kuri įsipareigoja atlyginti už paimamą jos

³ Šiuo atveju nekalbame apie neteisėtai įgytą turtą, kuris prieš savininko valią gali būti konfiskuotas teismo sprendimu ar nuosprendžiu ir tokiu būdu pereitų valstybės nuosavybėn.

reikmėms turta. Priešingu atveju valstybė garantuoja pažeistų teisių ir teisėtų interesų gynimą teisme. Atlyginant privalu vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais.

Atskirų nuosavybės teisės objektų teisinis pobūdis, pavyzdžiui išėmimas iš civilinės apyvartos atskirų rūšių daiktų arba atskiri nuosavybės teisės atsiradimo ir pasibaigimo pagrindai, kuriuos gali naudoti konkretūs subjektai, pavyzdžiui privatizacija, sąlygoja, kad nuosavybės teisės objektai taip pat būtų diferencijuojami atsižvelgiant į juos valdančius, naudojančius ir disponuojančius jais subjektus. Tačiau ši klasifikacija reikšminga tik tuomet kuomet mes kalbame apie konkrečių objektų teisinį statusą, o ne apie nuosavybės teisės turinio ar jos įgyvendinimo ribų skirtumus atskiriems savininkams. Atsižvelgiant į tai privačiosios ir viešosios nuosavybės teisės analizuotinos ne kaip nuosavybės teisės rūšys, o kaip skirtingo atskirų nuosavybės teisės objektų teisinio statuso apibendrintas apibūdinimas.

Viešosios nuosavybės subjektus galima apibūdinti keletu požymių:

- šie subjektai turi ypatingus valdinius įgalinimus (funkcijas), kurie jiems suteikia teisę priimti norminius aktus, reglamentuojančius nuosavybės teisės įgyvendinimo tvarką, pavyzdžiui įstatymas dėl Lietuvos Respublikos valstybės turto perdavimo savivaldybėms arba Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas;
- viešosios nuosavybės subjektai įgyvendina nuosavybės teisę tenkindami viešuosius visuomeninius interesus.

Viešąją nuosavybę galima skirti į valstybės nuosavybę ir savivaldybių nuosavybę. Pastebėtina, kad tikrasis viešosios nuosavybės savininkas yra Lietuvių tauta, kuri yra delegavusi savo nuosavybės teisės įgyvendinimą atitinkamai valstybės ir savivaldybės institucijoms. Valstybė, savivaldybė ir jų institucijos yra civilinių santykių dalyvės lygiais pagrindais kaip ir kiti šių santykių dalyviai. Valstybė ir savivaldybės įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per atitinkamas valstybės ir savivaldybių valdymo institucijas.

Valstybė, kaip viešasis teisinis darinys, tradiciškai yra laikomas ypatingu, savarankišku teisės subjektu greta fizinių ir juridinių asmenų, galinčiu būti nuosavybės teisės subjektais, t.y. savininkais.

Valstybė ir savivaldybės viešosios nuosavybės teisės objektus valdo, naudoja ir disponuoja jais turto patikėjimo teisės pagrindu⁴. Šiuo atveju turto patikėjimo teisės subjektai (patikėtiniai) Lietuvos Respublikoje yra valstybės ar savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos, taip pat gali būti kiti juridiniai ir fiziniai asmenys.

Valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos valdo, naudoja atitinkamai valstybės ar savivaldybės joms perduotą turtą, juo disponuoja savo įstatuose (nuostatuose), taip pat valstybės ar savivaldybių įmonių, įstaigų ir organizacijų veiklą reglamentuojančiuose norminiuose aktuose nustatyta tvarka bei sąlygomis, nepažeisdamos įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų.

Kiti juridiniai ir fiziniai asmenys valdo, naudoja patikėtojo jiems perduotą turtą bei disponuoja juo tiek, tokia tvarka bei sąlygomis, kaip nustatyta turto perdavimo patikėjimo teise sutartyje, testamente, teismo sprendime ar įstatyme (LR CK 4.109).

Kaip matome, valstybės dalyvavimas civiliniuose nuosavybės teisės santykiuose yra įgyvendinamas per kitus viešuosius ir privačiuosius juridinius asmenis, kurie įgyvendina valstybės, kaip savininko teises ir užtikrina teisėtus interesus.

Valstybės turtas patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja valstybės įmonė Valstybės turto fondas, o turtą, kuris Vyriausybės nutarimu neperduotas šiam fondui, - valstybės institucijos, Lietuvos bankas, valstybės įmonės, įstaigos ir organizacijos, taip pat savivaldybės. Šie subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, išskyrus sprendimus, susijusius su turto perleidimu kitų asmenų nuosavybėn ar su daiktinių teisių suvaržymu, jei įstatymai nenustato kitaip. Turinti teisę priimti sprendimus dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise valstybės institucija savo sprendime dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise turi teisę nustatyti ir kitas patikėto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo sąlygas.

⁴ Turto patikėjimo teisė — tai patikėtinio teisė patikėtojo nustatyta tvarka ir sąlygomis valdyti, naudoti perduotą turtą bei juo disponuoti (LR CK 4.106). Patikėjimo teisė nustatoma asmeniniais tikslais, privačiai ar visuomeninei naudai. Patikėtojas ar keli patikėtojai gali skirti vieną ar keletą patikėtinių, nustatyti jų skyrimo ar keitimo tvarką (LR CK 4.107). Turto patikėjimo teisės atsiradimo pagrindas gali būti įstatymas, administracinis aktas, sutartis, testamentas, teismo sprendimas (LR CK 4.108).

Kitiems juridiniams asmenims valstybės turtas patikėjimo teise gali būti perduotas pagal turto patikėjimo sutartį tik tais atvejais, kai įstatymai jiems priskiria valstybines funkcijas. Sprendimą dėl turto perdavimo patikėjimo teise tokiems juridiniams asmenims priima Vyriausybė. Juridiniai asmenys, kuriems valstybės turtas perduotas pagal turto patikėjimo sutartį, negali šio turto perduoti nuosavybės teise kitiems asmenims, jo įkeisti ar kitaip suvaržyti daiktines teises į jį, juo garantuoti, laiduoti ar kitu būdu juo užtikrinti savo ir kitų asmenų prievolių įvykdymą, jo išnuomoti, suteikti panaudos pagrindais ar perduoti jį kitiems asmenims naudotis kitu būdu. Šis turtas gali būti naudojamas tik įstatymų jiems priskirtoms funkcijoms įgyvendinti. Turto patikėjimo sutartis pasibaigia Civilinio kodekso nustatytais atvejais. Sutartį sudariusi institucija ar įstaiga privalo atsisakyti patikėjimo sutarties, jei juridinis asmuo (patikėtinis) negali įgyvendinti (ar atsisako) valstybinių funkcijų, kurioms įgyvendinti pagal patikėjimo sutartį buvo perduotas turtas. Valstybės institucija ar įstaiga, sudariusi turto patikėjimo sutartį, privalo prižiūrėti, kad sutartis būtų tinkamai vykdoma. Pasibaigus turto patikėjimo sutarčiai, turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja juo sutartį pasirašiusi valstybės institucija ar įstaiga, jei Vyriausybė nenustato kitaip.

Patikėjimo teisė į perduodamą valstybės turtą atsiranda nuo turto perdavimo patikėjimo teisės subjektui (patikėtiniui) ir turto perdavimo-priėmimo akto pasirašymo.

Subjektų, valdančių, naudojančių valstybės turtą ir disponuojančių juo, teises ir pareigas nustato įstatymai, Vyriausybės nutarimai, šių subjektų įstatai (nuostatai) ir atskirais atvejais - turto patikėjimo sutartis.

Subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, išskyrus sprendimus, susijusius su turto perleidimu kitų asmenų nuosavybėn ar su daiktinių teisių suvaržymu, jei įstatymai nenustato kitaip. Turinti teisę priimti sprendimus dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise valstybės institucija savo sprendime dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise turi teisę nustatyti ir kitas patikėto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo sąlygas.

Patikėjimo teisė į perduodamą valstybės turtą atsiranda nuo turto perdavimo patikėjimo teisės subjektui (patikėtiniui) ir turto perdavimo-priėmimo akto pasirašymo.

Subjektų, valdančių, naudojančių valstybės turtą ir disponuojančių juo, teises ir pareigas nustato įstatymai, Vyriausybės nutarimai, šių subjektų įstatai (nuostatai) ir atskirais atvejais - turto patikėjimo sutartis.

Subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, išskyrus sprendimus, susijusius su turto perleidimu kitų asmenų nuosavybėn ar su daiktinių teisių suvaržymu, jei įstatymai nenustato kitaip. Turinti teisę priimti sprendimus dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise valstybės institucija savo sprendime dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise turi teisę nustatyti ir kitas patikėto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo sąlygas.

Savivaldybės, kaip turtinių santykių dalyviai, kaip ir valstybė, turi ypatingą teisinį statusą ir jų nuosavybės teisės įgyvendinimas vykdomas analogiškai, kaip ir valstybės. Savivaldybių nuosavybės teisės subjektais yra pačios savivaldybės, kurių turtą nuosavybės teise valdo naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos – nuosavybės teise, kitos savivaldybių institucijos, savivaldybės įmonės, įstaigos ir organizacijos – patikėjimo teise, o konkrečiais atvejais ir kiti juridiniai asmenys – pagal turto patikėjimo sutartį.

Savivaldybių turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo nuosavybės teise įgyvendina savivaldybių tarybos. Kitos savivaldos institucijos, savivaldybės įmonės, įstaigos ir organizacijos joms patikėjimo teise perduotą savivaldybės turtą valdo, naudoja bei disponuoja juo pagal įstatymus ir savivaldybių tarybų sprendimus. Su savivaldybės turtą patikėjimo teise valdyti, naudoti ir disponuoti juo įgaliotais asmenimis savivaldybė pasirašo savivaldybės turto perdavimo-priėmimo aktus. Savivaldybės vardu šiuos aktus pasirašo savivaldybės tarybos įgaliotas asmuo.

Subjektų valdančių, naudojančių savivaldybių turtą ir disponuojančių juo, konkrečias teises ir pareigas nustato įstatymai, savivaldybių tarybų sprendimai bei tų subjektų įstatai arba nuostatai.

Patikėjimo teise savivaldybės valdo, naudoja ir disponuoja valstybės turtu, kuris pagal Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymą priskirtas savivaldybių nuosavybei, bet dar neperduotas m nuosavybėn. Jeigu savivaldybė atsisako perimti nuosavybėn jai perduodamą valstybės turtą, Vyriausybės nutarimu šis turtas gali būti

perduotas valstybės valdžios ir valdymo institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms. Taip pat valstybės turtu, kuris Vyriausybės nutarimais savivaldybėms perduodamas įstatymų deleguotosioms valstybės funkcijoms atlikti. Jeigu pasikeičia deleguotosios funkcijos ar jų subjektai, Vyriausybės nutarimu šis turtas patikėjimo teise gali būti perduotas valstybės valdžios ir valdymo institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms.

Literatūra:

- [1] Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014;
- [2] Allen T. Property and Human Rights Act 1998. Hart publishings. 2005. P. 114;
- [3] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Vilnius, 1993 m. gruodžio 13 d. Valstybės žinios. 1993 Nr. 70-1320;
- [4] Švilpaitė E. Nuosavybės teisės apribojimai pagal 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį. P. 140-145;
- [5] Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000-09-06, Nr. 74-2262;
- [6] Lietuvos Respublikos Valstybės ir savivaldybės turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. Valstybės žinios, 1998.06.12, Nr.: 54-1492;
- [7] Airijos Respublikos konstitucija. Svetainė internete <http://www.answers.com/topic/constitution-of-ireland> ;
- [8] Danijos Karalystės konstitucija. Svetainė internete http://www.servat.unibe.ch/law/icl/da00t_.html ;
- [9] Estijos Respublikos konstitucija. Svetainė internete <http://www.president.ee/en/estonia/constitution.php> ;
- [10] Italijos Respublikos konstitucija. Svetainė internete http://servat.unibe.ch/icl/it00000_.html .

Contact – email:

Associated professor Dalia Vasarienė
Faculty of Law, Mykolas Romeris university
daliavasariene@mruni.lt;

Dovilė Mingėlaitė

Faculty of Economics and finance management, Mykolas Romeris university
dovile.mingelaite@mruni.lt